

Edictum Seren.mi Poloniae regis ad milites, ex quo causae suscepti in magnum Moscoviae ducem belli cognoscuntur : item edictum ejusdem de supplicationibus ob captam Polociam habendis, cum epistola, qua ordines ad comitia convocantur & rerum post captam Polociam gestarum narratione : hisce adjecta sunt quaedam de Magni Moscoviae Ducis genere, quod se nescio quae auctoritate ab Augusto Caesare ducere jactitat

<https://hdl.handle.net/1874/10110>

2

EDICTVM SE-
REN. MI POLONIAE RE-
GIS AD MILITES, EX QVO
CAVSÆ SVSCEPTI IN MAGNVM
Moscouiaꝝ Ducem belli cog-
noscentur.

ITEM
EDICTVM EIVSDEM DE SV-
PLICATIONIBVS OB CAPTAM PO-
*lociam habendis: cum Epistola, qua Ordines
ad Comitia conuocantur: Et rerum post
captam Polociam gestarum
narratione.*

HISCE ADIECTA SVNT QVAE-
dam de Magni Moscouiaꝝ Ducis genere, quod se
nescio qua autoritate ab Augusto Caesare
ducere iactitat.

COLONIAE
Apud Maternum Cholinum.

clb. Is. LXX X.
Cum Gratia & Priuilegio Cæs. Maiest.

EDICTVM RE-
GIVM SVIRENSE, EX
QVO CAVSÆ SVSCEPTI
IN MAGNVM MOSCOVIÆ
Ducem belli cognoscen-

tur. (..)

STEPHANVS DEI GRATIA
Rex Poloniae, Magnus Dux Lithua-
niae, &c. exercitus sui cuiuscunque na-
tionis, atque ordinis militibus. Etsi
tanta & tam nota omnibus iniuria-
rum magnitudo est, quas Magnus
Moscouiae Dux Regno nostro Polo-
niae, Magnoque Lithuaniae Ducatui adhuc attulit, vt ar-
ma haec, in quibus hoc tempore versamur, sera potius
cunctis, quam vel praepropera, vel non satis iusta cui-
quam visum iri arbitremur, tamen cum studium no-
strum satis expleri non possit, quo desideramus, vt quae
suscipimus gerimusque, cum aequitate iustitiaque nos
suscepisse, ij penitius intelligant, ad quos causa quaeque
attinere videatur: faciendum nobis hoc in bello existi-
mauimus, vt exercitus nostri, cum eos non tantum ex
Regni nostri Poloniae, Magnique Ducatus Lithuaniae, ve-
rum etiam Germaniae atque Hungariae, aliisque natio-
nibus exteris compositos habeamus, certius vel recentio-
ra cognoscant, quae inter nos, posteaquam Regni hu-
ius nostri Principatum gerendum suscepissemus, &
Magnum Moscorum Ducem intercessissent: quae qui-
dem istiusmodi sunt, vt facile pateat, nihil a nobis praeter-
missum esse, quod ad Principis Christiani officium,

E D I C T V M

ad vitandum Christiani sanguinis discrimen, ad constituendum ex æquitate cum eo hoste concordiam, pertinere posset: ab illo autem, quæ suscepta actaque sunt, omnia cum hostilibus iniurijs coniuncta, & ad arcium, ciuitatum, ditionumque nostrarum circumuentionem & detrimentum, nostrique nominis dedecus comparata fuisse. Nos quidem simul ac in Regnum hoc nostrum peruenissemus, vt cæteros Principes Christianos, partim nostro, partim ordinum Regni nomine, ita etiam Magnum Moscouiæ Ducem de accessione dignitatis potentiaque nostræ, deque optima nostra cum eo etiam pacis constituendæ colendæque voluntate, fecimus per internuntios nostros certiozem. Et dederat verbis, nonnullam tum significationem, mutua voluntatis atque studij sui erga nomen sanguinemque Christianum, & literas addidit, quibus ampliori alicui legationi nostræ securitatem accommodabat, & peculiari epistola, quæ etiamnum nostra in potestate est, confirmabat, se imperasse suis, vt dum mutuo inter nos per Legatos res agerentur, ab omni iniuria maleficioque in nostros abstinere, exposcens, vt eadem ad nostros mandata daremus. Etsi vero tam callidè hæc simulare non posset, quin se etiam tum proderet, verbis in nomen nostrum iniuriosis, infestus illius erga nos animus, tamen cum eo se vsque tantum iactaturam eius esse superbiam, in posterum vero illum ad mentem meliorem, & publicæ pacis, & suorum salutis curam aliquam reuocatum iri existimarem, habita à nobis eius literarum confirmationi fides est: pro qua quidem fiducia, & mandata nostris dedimus, vt cum Moscis inducias diligenter conseruarent, & ad ipsum Moscouiæ Ducem, Legatos quàm amplissimos, Magnificum Stanislaum Kryski Masouia Palatinum, Nicolaum Sapiha Palatinum Minscensem, ac

Theodo-

A D M I L I T E S.

Theodorum Skumin Curia nostræ Lithuaniae Thesaurarium misimus. Quæ dum à nobis fiunt, ille violata promissi fide (qua nos inducti, tantum abest, vt ab eo, dum nostri ad illum Legati proficiscerentur, hostile aliquid pertimescendum putaremus, vt tuta nobis atque amica omnia polliceremur) subito nulla, aut renuntiatione induciarum, aut belli denuntiatione adhibita, cū exercitu ipse, adeoque vna filius natus maior Liuoniam inuasit, ac fraude potissimum, & conspiratione adductis in potestatem subditis nostris, in libertatem, liberos, coniuges, vitam, ac sanguinem Christianorum hominū crudelissimè flamma ferroque grassatus est, arcibus nonnullis ditionis nostræ, dum extremis in finibus Regni nostri necessariò versamur, insidiosè occupatis: quo tempore, quæ illius in trucidandis per acerbissimos cruciatus captiuis truculentia, quæ flagitiosa in vexandis honestissimis nobilissimisq; foeminis turpitudine, quàm inexplebilis in hauriendo sanguine Christiano sitis, & in omni genere iniuriarum immanitas fuerit, commemorari satis non potest: & qui supersunt crudelitati, & modis aliquibus se ex illa acerbitate liberarunt, satis ista testantur. Accesserant iam tum Oratores nostri ad ipsos Moscouiæ fines, cum inexpectatum de his Mosci coeptis accipiunt nuncium, quo quidem permoti, ad fines Moscouiæ subsistunt, nosque faciunt de violata pace, de qua literis suis Magnus Moscouiæ Dux nobis confirmauerat, diligenter certiores. Etsi verò ab illo hæc fieri indignissimè perspiceremus, tamen adducti, studio consulendi Christiano sanguini, atque hæc sine maiori Christianarum vtrinque Prouinciarum vastitate, atque incendio ad tranquillitatem & pacem reuocandi, mandata nostris Oratoribus dedimus, vt se nihilominus ad ipsum Magnum Moscouiæ Ducem conferre pergerent, & penitus,

E D I C T V M

nitius, quis illi pacis nobiscum colendæ sensus esset, explorarent, ablatas verò à Mosco eo tempore res, contra literarum fidem, vt repeterent, & quæ subditis nostris ab illo calamitas proximè allata esset, eam modis omnibus sarciri postularent. Quid tum verò? cum peruenissent Oratores nostri, ac Moscus agere cum illis per homines certos suos cœpisset, subito ad omnem superbiam, atque animi impotentiam descendit: Liuoniam non modo ab omni pacificatione, verum etiam mentione facienda exclusit: nos dignitatemque nostram Regiam, ijs verbis atque scriptis, à quibus non modo Principem virum, eumque Christianum, verum quemuis etiam cuiusuis ordinis abhorreere quàm maximè decet, acerbè violauit, in Regnum nostrum Poloniae, Magnumque Lithuaniae Ducatum ius sibi arrogauit, idque vanissimis modis asseruit, dum à Prusso, nunquam inter mortales cognito aut nato (quem Octauij Caesaris fratrem, generis vero sui auctorem fuisse contendit) orsus, ab eo se esse propaginem quartam decimam significauit: quibus quidem generis sui vanissimis deliramentis, sibi ius perquam absurdè in vniuersum Poloniae Regnum, Magnūque Lithuaniae Ducatum, aliasque Prouincias vindicare instituit. Ad hæc omnia, cùm post multas variasque actiones, nostrorum Oratorum, cum Consiliarijs Magni Moscouiae Ducis, quos eam ad rem designarat, de certa induciarum ratione conuenisset, nostrique pro eo ac vtrinque conuenerat, suas de eo literas perscripserunt, & Magno Moscouiae Duci tradidissent, ille suas, quas è conuerso daret, non (vt facere par erat) ad similitudinem literarum earum, quas Oratores nostri obtulissent, veritatemque mutuae inter Legatos nostros eiusque Consiliarios conuentionis, sed ad arbitrium libidinemque suam ita perscripsit, vt inducias ad Liuoniam pertinere nollet

A D M I L I T E S.

nollet, quinimò non modò eam sibi cum Curlandiæ Ducatu, verum etiam quicquid nobis vsque ad Prussiae fines ditionum est, (interest autem ipsi⁹ Lithuaniae pars) cedi à nobis oportere significaret, quas suas literas ita perscriptas, cum in eas iusiurandum dedisset, nostris Oratoribus per vim superbè obtrusit. Qua de re cum nos Oratores nostri ante suum è Moscoviâ discessum, facerent certiores, ad Magnum Moscoviæ Ducem, ex aulicis nostris, internuncium misimus, Nobilem Petrum Haraburdam, iterata cum testificatione propensionis nostræ, colendæ cum eo pacis atque concordia, idque rei Christianæ consulendi causa, qua quidem in testificatione luculenter ostendimus, si commune idemq; vtriusque nostrum iuramentum esse deberet, communem eo iuramento inter nos atque omnes prouincias nostras pacem compræhendi oportere. Neque enim honestati atque rationi congruere, si iusiurandum, de pace inter duos susceptum, bellum quacunque de Prouincia inter eos ipsos consequatur, quodque sanctissimum concordia vinculum sit, in eo locus hostilitati relinquatur. Conuenire præterea nobis, tanquam Principibus Christianis, nos vt dictis factisque omnibus, ita maximè religiosæ isti iurandi affirmationi, constantiam adhibere. Curandum igitur esse, vt ne qua inter nos fidei, rectæque factorum nostrorum conscientia, vis afferatur. Quæ nostra æquitatis optimique studij plena cohortatio, tantum abest, vt ponderis aliquid apud Moscum habuerit, vt internuntium nostrum, posteaquam admisisset audissetque, à se longè remouerit, & in modum captiui diu inuitum retinuerit, cumque suos ad nos Legatos misisset, in Liuonia, missis iâ ad nos Legatis suis, arces nostras, ac sigillatim Vendâ bis oppugnauerit: Quod cū per insignè faceret iniuriâ, effectû Dei p̄potētis beneficio

E D I C T V M

est, vt & exercitus ille, à nostris copijs, cum ad eas Suetica auxilia accessissent, deletus sit, & in potestatem nostram tormenta aliaque, quibus nostra oppugnabat, cuncta peruenerint. Sub id ipsum tempus Legatos Moschicos ad nos Cracouiam, in ipsum Regni nostri quasi domicilium atque sedem admisimus, cum eo tum loco, permagna propè vndique gentium Christianarum, frequentia hominum versaretur, Legati externorum Regum Principum atque nationum adessent: quorum in oculis, cum eos audiendi causa ad nos in Senatum nostrum perhonorificè, vt fieri inter Principes par est, introduci curassemus, à fastu suo nostræque dignitatis contemptione orsi, ad explicanda, quæ haberent, mandata, nulla cohortatione se passi sunt adduci, quod à Magno suo Duce præscriptum sibi esse significarent, ne quæ apud nos verba facerent, nisi nos antè, quæ à nobis superbè atque ad derogandum dignitati nostræ, in quodam genere habendi sibi honoris flagitarent, præstitissemus: quod cum nobis minimè committendum iudicassemus, neque illi à fastuosa pertinacia se deduci sine- rent, etsi iterum atque iterum ab illis, vt dicerent, contenderetur, indictis rebus è Senatu nostro, atque ad eò Cracouia discesserunt, atque ita re vlla non modò non confecta, sed ne affecta quidem dicere ab ijs coepta permisimus, vt se in Moscouiam referrent. Quæ omnia, vt perspicuè testantur, quale nostrum extiterit suscipiendæ cum hoste illo concordia pacisquæ studium, quod consulendi sanguini ac tranquillitati Christianæ desiderium, ita ostendunt planissimè, Magnum Moscouiæ Ducem eò potissimum incumbere, hoc agere, huc omnes sensus conatusque suos conferre, vt nobiscum hostilibus iniurijs perpetuò dissideat, & cum ditionibus nostris, tum nomini amplitudiniquæ nostræ modis omnibus dero-

A D M I L I T E S .

derogatum velit. Misit ad nos postea per Nuncium suum literas, quibus à nobis postulat, vt in ea induciarum verba, quæ citra Oratorum nostrorum assensionem perscripta ostendimus, iusiurandum daremus, Legatis suis redeundi ad se potestas fieret, & si visum nobis esset, Oratores ad se iterum mitteremus, qui de Liuonia secū ager nt. Quàm autem & ab equitate, & ab officio dignitateque nostra alienum sit, ad ea nos iureiurando descendere, quibus non modo assensum nullum vnquam accommodauimus, sed de quibus nos cogitationem aliquam suscipere non oportere intelligimus, quis non perspiciat? Quî enim nos eius crudelitati Liuoniam, Curlandiæ Ducatum, ditionesq; alias nostras, quæ Lithuanici iuris intermediæ inter Liuoniam & Prussiæ fines sunt, permittere possimus, quæ nobis pro Regio nostro Sacramento, quod in nostra Regni inauguratione verbis solennibus dedimus, omni fide, cura, conatu tuenda, & ab aliena potestate, vitæ etiam nostræ discrimine defendenda intelligimus? quod quidem officium nostrû, vt nobis antiquissimum commendatissimumque semper fuit, ita alienæ ab eo voluntatis significationem nullam vnquam dedimus, neque de ea Oratoris nostri quicquam polliceri potuerunt, atque adedò constat, minimè pollicifos esse. Nam quæ illi in verba cautionis suæ de inducijs perscriptæ iurarunt, ea ab omni istiusmodi concessione longè remota sunt. Quæ verò non modò pacis inter Principes feriendæ, sed inter priuatos etiam conuentionis alicuius ineundæ ratio, quæ vis, quæ necessitudo esse possit, vbi res alterius cupiditate atque arbitrio geratur, alterius non modò nulla consensio voluntasq;, sed ne quidem suscepta aliqua cogitatio accedat? non vtrinque voluntatibus ad consensionem adductis, & literis non tantum sententiarum, sed propè verborum

E D I C T V M

omnium similitudine perscriptis, negotium administratur? Quod quidem ita administrari & solere & oportere, hunc ipsum hostem nostrum fugere haudquaquam potest, ut non iuris æquitatisque memorem, at ea tantum recordantem, quæ in sancendis inducijs, & pace ferienda, inter Serenissimos Prædecessores nostros, atque eius maiores, adeoque cum illo ipso, antehac suscepta atque usurpata fuerunt. Neque verò minus, quam superiora illa & hoc iniquum est, quod Magnus Moscouiæ Dux, nos in literarum suarum verba iurare voluit: quæ quidem literæ, etsi ex voluntate atque consensione utriusque nostrum, ac literis Oratorum nostrorum congruenter scriptæ fuissent, tamen ut ille in cautionis suæ formulam iurasset, ita nos in nostram iurare conueniret: tantum abest, ut à nobis in eas literas iusiurandum rectè possit exigere, quæ ab ipso pro arbitratu suo perscriptæ, ab animi nostri sententia, mandatisque nostris, & Legatorum nostrorum assensu, plurimum dissident. Quæ omnia quàm plena iniuriæ doli que fuerint, quis non facillimè perspiciat? cuius quidem doli studia, ex eo se etiam ostendere, quod quæ communicata, gesta, actaque inter Oratores nostros, & eos, quibus agendi cum nostris Moscouiæ Dux negotium dederat, quæque ab ipso Duce constituta fuerant, Legati eius, cum ad nos Craconiæ venissent, profiteri atque explicare minimè voluerunt. Ad has verò omnes fraudum technas, mox armata vis, aperta que iniuriæ acceperunt, cum non modò Liuoniæ assiduis direptionibus ac bello infestum habere Moscouiæ Dux non desineret, verum etiam in finibus Vitepsensibus, in ipsa Magni Ducatus Lithuanie ditione, propugnaculum nuper collocaret, ac per suos rei militaris Præfectos, illis etiam locis, subditos nostros trucidaret alios, alios crudelissimè diriperet, se denique

maxi

maximis delectibus habitis, magis magisque contra nos armaret: qua quidem de re, cum non modò ad nos Illustris Curlandiæ Ducis, & Rigensium, simul etiam nostrorum in Liuonia præfidiariorum, quotidiani nunciij ac literæ peruenirent, sed summa etiam imploratio opis defensionisq̃ nostræ accederet, nullo modo debuit potuitq̃ belli administratio diutius à nobis differri. Proinde iustissimis istis grauissimisq̃ causis adducti, repudiandas minimeq; iuramento nostro confirmandas Mosci literas, de inducijs, ab ipso arbitrato suo perscriptas nobis esse iudicauimus: quinimò ipsas in Moscouiam ad Magnum Ducem, expositis quibus id faceremus de causis, per internuncium nostrum remisimus, ac hosti illi bellum iustum legitimumq̃ indiximus, cum iam tum ille maximas contra nos copias ad Plescouiam coactas haberet. Quod ad Oratores attinet, quos remitti postulauit, etsi qui neque literas, quibus fidem legationis suæ facerent, nobis reddiderint, neque vllam legationis partem explicarint, exploratorum potius quàm Oratorū loco haberi à nobis meritò potuissent, tamen quod Oratoribus nostris in Moscouia significatum intellexissemus, Legatos eos ad nos missum iri, nihil illis in omni genere & honoris habendi, & lautia cōferendi vlllo loco ditionum nostrarum deesse siuimus, permisimusq̃, vt quod facere obstinauerant, nullis rebus apud nos expositis, se in Moscouiam referrent. Quod verò postulabat, vt nostros Oratores, qui de Liuonia agerent, iureiurando prius in eius literas de inducijs dato, iterum ad se mitteremus, non perspiciamus, quid agi de Liuonia per Oratores possit, si antè iurati in eius condiciones (quod exposcit) non tantum de Liuonia atque Curlandia, verum etiam partem nostrarum Lithuaniae ditionū, quæ mediæ Curlandiam

E D I C T V M

ac Prussiam dirimunt, decederemus. Minimè igitur nobis committendum esse intelligimus, vt noua legatione, nihil aliud, quàm Prouinciarum nostrarum iacturā, ac nominis nostri indignitatem aliquam incurramus. Intelligi atque aded cerni arbitramur, quale nostrum fuerit studium, vitandi omnem Christiani sanguinis profusionem, quod nostrum pacis tranquillitatisque desiderium, pro quo quidem nos, ijs rationibus, quæ supra expositæ sunt, experiri pacis conciliationem cum hoste illo contendimus, atque omnia indignitatum genera, quæ Maieitati nostræ Regiæ ab Magno Moscorum Duce allatæ essent, libenter tranquillitati publicæ atque salutis, sanguini, fortunisque hominum Christianorum condonauimus: verùm his nostris omnibus studijs ad concordiam pacemque propensis, tantum abest, vt quidquam ab eo æqui bonique consecuti simus, vt ille hoc magis effrenatæ superbix atque impotentix animi sui indulserit, & quæ ad contumeliam nostram, nostrique Regni & Magni Ducatus Lithuanix detrimentum pertinere possent, susceperit. Cui quidem rei, vt modum aliquando finemque sponte sua facturum illum desperemus, facit inueterata iam perpetuaque eius cum Serenissimis prædecessoribus nostris simili genere agendi ratio, quam quidem ex ea iniuria æstimare licebit, qua Diuum Sigismundum Augustum Serenissimum prædecessorem nostrum affecit, cum missos ad se ex ordine Senatorio splendidos Oratores, Palatinum Inouladiflauensem, & Castellatum Samogitiensem contumeliosè tractauit, & modis indignissimis contra gentium iura violauit, hominem Nobilem ex Serenissimi prædecessoris nostri aulicis spoliauit, & cum res quasdam preciosiores inspiciendi causa accepisset, superbè retinuit, mercatoribus qui vnà venissent, magnam mercium vim eripuit,

puit, equos in Oratorum illorum conspectu productos
 ferro dissecari curauit: à qua indignitate vindicanda,
 cùm Diuum illum antecessorem nostrum mors (quæ
 breui subsecuta est) exclusisset, nos per Oratores nostros
 postulauimus, vt iniurias eas id temporis illatas, sarcire
 studeret, cui quidem postulationi nostræ, nullum ani-
 mus eius, iniuriæ pertinacissimus, reliquit omninò lo-
 cum. Quid illa, quæ Serenissimo antecessori nostro Hen-
 rico Regi per literas de pace vtrinque retinenda promi-
 serat? & contempta promissi fide, non ita multò post ca-
 pta Pernauia, alijsque Liuoniæ arcibus in potestatem su-
 am redactis violauit? Qua quidem fidei vanitate, maio-
 res etiam eius erga Serenissimos prædecessores nostros
 prope omnes vsos esse perspicimus. Neque enim obscu-
 ra est plurium, qui ista verè memoriæ prodidere consen-
 sio, & maiorum istius Ducis Moscouiæ literis, quæ in ta-
 bulario Magni Ducatus nostri Lithuaniz seruantur,
 comprobari potest, quàm sæpè Magni Moscorum Du-
 ces Serenissimis Poloniæ Regibus, pace suscepta, ac iu-
 rificurandi religione sancita, ad tranquillitatis fiduciam
 adductis, & contra barbaros nominique Christiano in-
 festos populos bella gerentibus, fidem impiè fregerint,
 pacta omnia violauerint, & redintegrato bello, vel à ne-
 cessaria prædecessores nostros contra Ethnicos defensione,
 vel pulcherrimis pro Repub. Christiana cœptis reuo-
 carint, & obsistere suis iniurijs coegerint. Quorum ma-
 iorū in dictis factisq; inconstantia, fraudem & insidias,
 hic Ioannes Basilij filius, hostis noster, non modò om-
 nem in se admisit, verum etiam auxit, idque tum maxi-
 mè egit, cùm literis missis ad Diuum Sigismundum Au-
 gustum Serenissimum antecessorem nostrum, de securi-
 tate Oratoribus præstanda, qui ad se de pace concilian-
 da mitterentur scriptis, subito Polociam inuasit, occupa-

E D I C T V M

uitq̄, conſimili fraude erga nos uſus, cū poſtea quā
 nobis fiduciam pacis attuliſſet, repente Liuoſiam ar-
 mis oppugnauit, & tamen nos, Regnum noſtrum Polo-
 niæ, Magnum Lithuanix Ducatum à deſenſione eius
 Prouinciæ excludere inſtituit. Quandoquidem igitur
 ſpes nulla nos tenere amplius poteſt, ad mentem fidem-
 que meliorem Magnum Moſcorum Ducem ſe vnquam
 recepturum eſſe, quinimò iniurias veteres recentioreſ-
 que nouis quotidie magis magiſque accumulēt, certæ
 pacis fiduciam nullam aſſerat, omnia ad nos circumue-
 niendum derogandumque cū nomini tum ditioni-
 bus noſtris ſuſcipiat, nos adhibitis atque adeò conſum-
 ptis omnibus ſtudijs noſtris, quibus fida atque æqua in-
 ter nos pax conciliari, & rei ſanguiniſque Chriſtiano cō-
 ſuli poſſet, expleto iam omni officio Regis Chriſtiani,
 hanc rem & Deo præpotenti, oculis hæc ſuis iuſtiſſimis
 aſpicienti, & legitimæ vindicationi permittendam iudi-
 camus. Quo nomine remiſſis illis inſidioſis induciarum
 literis, bellum iuſtum legitimumque, Ioanni Baſilij fi-
 lio, Magno Moſcorum Duci denunciauimus: quo bello
 multiplicem nobis, cū ab ipſo Magno Moſcorum
 Duce verbis literiſque, tum ab eius Legatis factam con-
 tumeliam, allataſque ſubditis noſtris acerbiffimas mul-
 tis iam annis iniurias, & detrimenta omnia, quæ Regnū
 noſtrum Magnūque Lithuanix Ducatus accepit, armis
 propulſare & vindicare in animo habemus. Vt verò per-
 ſpicuum ſit omnibus, nos ad eorum, qui Magno Moſco-
 rum Duci parent, hominum Chriſtianorum calamita-
 tem aut ſanguinis profuſionem minimè ferri, declara-
 mus nos ita armis noſtris moderaturos eſſe, ut ne ijs
 (quanta maxima cura ac ſtudio caueri poterit) quiſquā
 violetur, qui non aut in præſidijs, aut acie ſuo periculo
 propugnandas hoſtis noſtri partes ſuſceperit. Nam ut ab

AD MILITES.

vno Magno Duce causas omnes, quibus in arma hæc impellimur, profectas esse intelligimus, ab vno nos honorem dignitatemq; nostram oppugnari, ac Prouincias nostras illius vnus libidine appeti ac sitiri perspicimus: ita in vno illo vindicare omnia, vnus refrenata audacia grassandi que atrocitate, in posterum tranquillitate publicæ paci que Christianæ (si fieri vlla ratione posset) consulere desideramus. Quæ cum ita sint, spe vel potius fiducia magna sumus, & Deum Opt. Max. quod bellum grauissimis iustissimis que, atque aded pernecessarijs de causis iniuimus, nobis, exercitibus nostris, ac Reipub. vniuersæ, quam obtinemus, benè & foeliciter fortunatum esse, & Principes Christianos, adeoque omnes homines, qui ista accipient, facilè arbitratos, nos ad bellum hoc permagnum non temerè neq; vlla profundendi sanguinem Christianum (cui prodesse, consulere, cauere semper studuimus) cupiditate ferri, sed ad ea hostilibus tot temporum per summam atrocitatem crudelitatem que exercitis iniurijs impelli, nostra dignitate, & Regni nostri Magnique Lithuanie Ducatus, cæterarum que Prouinciarum nostrarum statu, & subditorum nostrorum salute, fortunis, vita, sanguine, quem hostis ille truculentissimus iã nimirum diu immaniter hausit, necessariò commoueri, cõsilio iudicioq; omniũ Regni nostri Magniq; Lithuanie Ducatus ordinũ duci, deniq; nos fidã stabilem que tranquillitatem, & publicã inter populos Christiani nominis pacẽ concordiaq; spectare. Quæ quidẽ belli nostri causæ, quæq; animi consilijq; nostri ratio, etsi de militũ nostrorũ studijs, alacritate, fortitudine, fide, nobis dubitationẽ nullã reliquit: hortamur tamẽ, vt animũ ad res nostro ductu in hostẽ hunc nostrũ gerẽdas magnũ fortẽq; adferat, existimẽtq; & glorię & foelicitatis summã in eo potiss. versari, si pro tã iusta honestaq; causa

EDICTVM

dimicetur: subditi nostri diuturnas grauesque iniurias hostiles, vel à se vel ciuibus suis adhuc perpessas, hoc tempore pro more, virtute, rebusque gestis maiorum suorum, & vindicandas & in omne tempus sibi depellendas statuunt; extranei pro vicinorum salute, suam in discrimen vocare, fortissimeque armis contendere pulcherrimum, necessitudini quæ vicino ad vicinum est cõuenientissimum, & delere proximi parietis incendium, suæ suorumque securitati vtile existiment: omnes sibi tam iusto in bello summa fortium factorum studia esse adhibenda iudicent: quorum hoc maior laus atque gloria, quemque consequetur, quò in grauiore hoc maioreque bello contra crudelem vniversi propè generis humani hostem nobiscum versabitur. Nos profecto cuiusque militum nostrorum virtutem, fidem, operam, conatum in omni genere præclare factorum, ea beneuolentia, gratia, munificentia prosequemur, vt neminem gestæ abs se fortiter rei pœniteat, omnes intelligant, nos cuiusque industriæ, fidei, fortitudini sua præmia ornamentaque libenter tribuisse. Sui die duodecima Iulij. Anno Domini, M. D. LXXIX. Regni verò nostri Anno Quarto.

EDIC

EDICTVM RE-
GIVM DE SVPPICA-
TIONIBVS OB CAP-
tam Polociam.

STEPHANVS DEI GRATIA
*Rex Polonia, Magnus Dux Li-
thuania, &c.*

VNIVERSIS & singulis, Reueren-
dissimis, Reuerendis, Magnificis, Ge-
nerosis, Regni nostri Consiliarijs,
Dignitarijs, officialibus, nobiles,
atque alijs ordinibus omnibus, syn-
cere & fidelibus nobis dilectis, grati-
am nostram Regiam. Reuerendissi-
mi, Reuerendi, Magnifici, Generosi syncerè & fideles
nobis dilecti. Quod superioribus proximis omnium
Reipub. Ordinum comitijs decretū fuit, vt bellum hoc
anno contra Magnum Moscorum Ducem administra-
remus, curæ nobis pro Regio nostro munere, nostroq;
in Rempub. studio esse suimus: & contractis exercitibus
nostris, comparatoq; aliquo, partim contributionum
pecunijs, partim (quod contributionum pecuniæ mini-
me satisfacerent) alijs rationibus belli apparatu, extrema
Iunij die Vilna ad copias nostras recensendas lustran-
dasq; Suirum discessimus. Quo quidem in loco, multa
nos diligensq; deliberatio tenuit, quorsum nos potif-
simum cum exercitibus nostris in hostem conferremus,
quidq; rectissimè, & quàm maxima cum vtilitate Rei-

C

pub.

EDICTVM DE

pub. nobis ante omnia, bello aggrediendum esset. Rebus verò omnibus in accuratam considerationem vocatis, ex iudicio & Senatorum nostrorum, & aliorum militarium virorum, qui nobis aderant, eam tandem in sententiam descendimus, vt primam nostrorum armorum vim, ad Polociam oppugnandam conferri oportere concluderemus: quòd quidem ea arx ceruicibus Magni Ducatus nostri Lithuanix, atque adedò ipsi ciuitati nostræ Vilnensi, nulla alia firmiore munitione interiecta immineret, ex qua arce, nobis in alijs remotioribus Regni locis occupatis, oblata occasione summam non modò Lithuanix diripiendæ, sed Vilnæ etiam adorierendæ, facultatem hostis habiturus videretur. Faciendum præterea necessario nobis visum est, vt cum bellum hoc, non modò rerum communis Reipub. recuperandarum causa, sed hostem quàm longissimè remouendi, grauiusq; coërcendi gratia susceptum habeamus, expeditionibus nostris, in his potissimum regionibus, maxima anni parte, aut frigoribus grauissimis, aut imbribus assiduis militiæ infestis, tum quoque ob vastitatem difficilimis, propinquiorem aliquam sedem & quasi officinã, quam ipsa Vilna esset compararem: ex qua quidem officina, quam maxime integrum recentemq; militem, penitus in solum hostile ducere, & belli instrumenta impedimenta q;e, minore cum negotio ad res cum celeritate fœlicitateq; gerendas transferre possemus. Quanta enim cum difficultate ac detrimento, Vilna illud facturi essemus, breui hoc itinere, quo cum exercitu nostro pgressi sumus, magna nostra cū molestia cognouimus. Accessit & illud, quod hac arce, (qua firmiorè maioremq; Moscua nullam habet, expugnata, de alijs retinendis hostem eò magis diffidere, & occupãdis militè nostrū sperare doceremus. Tantū verò abfuit, vt

S V P P L I C A T I O N I B V S

nos eò deterreri oportere iudicaremus, quòd locus ille ab omni opere belliq; apparatu firmissimus esse perhiberetur, vt hoc potius de principio nobis, recentibus militum nostrorum viribus animisq;, quàm ijs militiae diuturnitate afflictis tentandum existimauerimus. Cùm igitur nihil factu potius vtiliusq; iudicatum esset, nos factis ab inuocatione opis diuinæ auspicijs, Suiro primùm illustrem Nicolaum Radiuilum Palatinum Vilnensem, cum aliquibus equitum peditumq; Lithuanorum copijs, & certo Vngarorum numero, cùm Generoso Gasparo Bekes, Polociam præmissimus, itinerum claudendorum causa, ne quid à Magno Moscorum Duce præsidij accederet: quo etsi maioribus itineribus in magna etiam viæ difficultate peruenisset, tamen cum iam antè nostras ad hostem literas misissemus, quibus bellum ei diligenti cum explicatione causarum denunciamus, biduo antequam nostræ illæ copię ad Polociam accessissent, equitum & peditum aliquid ab hoste in arcem immissum fuit: adhibita verò à Palatino Vilnensi, posteaquam propinquo ad arcem loco consedisset, ea diligentia est, vt post nullius subsidij hostilis accessio facta sit. Nos cum exercitu nostro, & tormentis impedimentisq; bellicis, in summa viarum iniquitate, quam pluuiarum assidua magnitudo, & istorum agrorum natura effecit, minoribus itineribus subsequuti fuimus: interea à copijs nostris, quæ præcesserant, arces tres, Cosiana, Crasna, & Sithna per excursionem celeriter occupatæ & incendio deletæ sunt. Vndecima Augusti die, proximè Polociam cum copijs omnibus nostris mouimus, & propinquo ad moenia loco castra metati sumus, arcem ciuitatemq; tribus locis obsidione cinximus, eadēq; die locis omnibus munitiones fossasq; propriè hostē agere iussimus. Postridie ciuitatem, nō mediocriter fossis, & aggere, &

EDICTVM DE

propugnaculis, & parietibus densissimis, tum quoque præsidio firmam, ea maxime de causa, quod illo loco nos à propinquiore ad arcem accessu prohiberet, incendimus, ac totam paucis horis deleuimus. Tum longius munitionibus nostris ad ipsas arcis portas promotis, omni conatu in arcem expugnandam incubuimus. Ostenderit vi sua præpotens Deus, in manu sua rerum gerendarum potestatem esse, & assiduas pluuias pluribus diebus ita immiserat, vt & operæ militum maiorem in modum impedirentur, & oppugnandi ratio etiam atq; etiam retardaretur: constitit tamen militi nostro in maximis etiam incommodis singularis animorum ad omnia obeunda tollerandaque ardor, sic vt in summa pluuiarum iniquitate, altissimoque luto nihil prætermitterent, quæ ad oppugnandum pertinere possent, hostibus contra omnes nostros conatus acerrimis animis, & incredibili tormentorum vi, ita dies noctesque propugnântibus, tanta peruicacia, & flammâ à nostris illatas extinguentibus, & vim omnem depellentibus, vt se tormentorum telorumque nostrorum iniurijs certatim offerrent, & succumbentibus alijs alij confertim succederent, ostenderentque, Moschos arcium defendendarum vi atque ardore cæteris omnibus gentibus antecellere. Respexit verò tandem nos sua benignitate clementissimus Deus, concessitque, vt quæ prima nobis paulò serenior dies vicesima nona Augusti illuxit, ea incendium à milite nostro arci illatum sit, summa cum contentione atque discrimine, cum se miles noster in fossas dimittere, & Polottam flumen superare, deniq; arduum clium cui impositum propugnaculum erat subire, & manibus materiam ignemque inter infestissima creberimaque hostium tela inferre necesse haberet: quod incendium cum vehementius exarsisset, & munitionis anterioris

S V P P L I C A T I O N I B V S.

terioris aditum aliquem patefecisset, teneri militum nostrorum ardor non potuit, quin per ipsam flammam irrumperet, atque hostem feriret, à quo tamen cœpto, cum propugnatione hostili, tum maximè flammæ vi reiectus est, paruo cum nostrorum, neque amplius viginti septem desideratis, pluribus tamen vulneratis, hostium verò ad ducentorum interitu. Dederat aliquam hostis eadem die deditiois significationem, quam non feriam fuisse animaduersum fuit, cum nouis se munitioibus, flammæ altitudine nostris conspectum eripiente, circumdare deinceps cognitum esset. Nulla igitur cum intermissione oppugnationis vim omnem adhibendâ, nullum hosti quiescendi, aut se firmiter munien di spacium concedendum iudicauimus, posteroque die ignem in alias munitiois partes miles, in quo equites etiam erant, qui misso equo in pedes descenderant, intulit: quo cum iterum aliqua muri pars deleta esset, & cliuum in quo propugnaculum antea igne absumptum erat miles tenuisset, ac deinde ad latus hostilium fossarum ac munitiois illa parte deleta tumultuario opere factarum, fossas ac munitioes ducendo præfidiarios circumire ferre cœpisset, atque sic in potestate hostis esset, nos & sanguini Christiano parcendum, & operam dandam rati, vt arce quam maxime integrâ cum tormentorum aliorumque belli instrumentorum apparatu potiremur, quæ hostis ipse ad extremum iniecto igne delere posset, facta omnibus vitæ gratia permisimus, vt qui nobis militare vellent (quorum qui velint magnus sanè est numerus) fortunas omnes suas incolumes conseruarent, atque stipendia nostra mererent: quibus redeundi in Moscouiam animus esset, id nobis permittentibus, atque omnem securitatem præstantibus facerent. Cyprianus Archiepiscopus Velicolucensis Græci ritus, à quo & Polo-

EDICTVM DE SVPPlicAT.

cenſem Episcopatum coniunctim adminiſtrari Moſcus voluit, & Palatini Baſilius Iuanovicz Mikolinski Tela toyvski, Demetrius Michalovicz Sczerbati Obolinski Matthaus Iuanovicz Rzovyſki, Iuan Hrehoroviz Sufin Petrus Iuanovicz Volinski, Lukian Tretiakovv Rakovv filius ſcriba, qui partim præſuere, partim in arce ſuere, cum ſe ſponte dedere, ac gratiæ noſtræ permittere nolent, captos in cuſtodijs habemus, & arcem ipſam præſidio noſtro immiſſo iam obtinemus. In qua quidem arce, qui eam defendiſſent, & arma tuſiſſent, vltra ſex milia fuiſſe compertum eſt. Noſtri cum ingreſſi eſſent paſſim magnum cadauerū inſepultorum numerum repererunt, tum tormentorum ac pulueris tormentarij globorumque tantam vim depræhenderunt, quanta in arce aliqua Chriſtiani orbis his rebus inſtructiſſima poſſet reperiri. Quos quidem rei geſtæ ſucceſſus, vt imprimis ad Deum præpotentem referimus, ita illi ſumma animi pietate agimus gratias, ac ſync. & fidel. veſtras hortamur, vt eaſdem pro bene geſta Repub. agant, ſimul etiam cōprecentur, vt quæ gerenda ſuperſunt, quæque in hoſtem hunc deinceps etiam ſuſcipiemus, itidem clementiſſime fortunare dignetur. Quod illum pro ſua benignitate, & cauſæ quæ hæc nobis arma induit bonitate facturum confidimus. Nos quidem ad res pro communi Repub. gerendas, omne animi ſtudium, curam, laborem, operam, ſanguinem, adeoque vitam noſtram cupidè ſemper prompteque afferemus. Datum ex arce noſtra Poloceni, die vltima menſis Auguſti, Anno Domini, M. D. LXXIX. Regni vero noſtri Anno Quarto.

Stephanus Rex ſubſcrip.

EPISTO.

EPISTOLA, QVA ORDINES AD REGNI Comitia conuocantur.

STEPHANVS DEI GRATIA
*Rex Poloniae, Magnus Dux Li-
thuaniae, &c.*

MAGNIFICE sincere dilecte, posteaquam superiores proximas nostras ad syncer. vestram, & ceteros Regni nostri Consiliarios de capta Polocia, alijsque rebus gestis literas dedissemus, facta maior etiam haec eorum nostrarum accessio est, vt cum Vilnen. Capitaneus cum nonnullis nostrorum militum Turoulam, ad arcem in Dinæ ripa sitam excurrisset, & hosti conspicienti opinionem attulisset, copias vniuersas nostras oppugnandi causa accedere, praesidium omne hostili metu percussum, se per auersam portam arce, ac Palatio arcis deserto, fuga eripuerit, quo pacto arce ea integre potiti sumus. Misimus eodem tempore Magnificum Palatinum Podoliensem cum copijs Sokolam oppugnatam arcem quinque miliarium interuallo Polociae imminentem, & magnum praesidium ex ijs copijs tum habentem, quae cum Polociae a nobis circumfessae subsidio missae essent exclusae a nostris ab accessu, illo loco confederant. Quam quidem ad arcem cum nostri castris positis ac munitionibus actis accessissent, eam ad vndecimam huius mensis diem globis candentibus in-

C 4 flamma-

EPISTOLA

flammarunt, è quò tanta subito incendij vis extitit, vt dum hostis per ipsas flammam acerrime pugnaret, atque eruptionibus in nostros impetum faceret, nostri rem fortissimè contra hostem gererent, arcè vniuersam flamma complexa sit, planeq; deleuerit. Hostem igitur (quade re maximas Deo præpotenti gratias agimus) toto prope agro Polocensi arcibus ac munitionibus omnibus exuimus, Suffia excepta, quæ quidem arx propius Lithuania sita cum sit, longiusq; iam ab hostis nostri ditione absit, excluso subsidio aditusque Moscorum sponte in potestatem nostram ventura videtur, vt vis nulla adhibeatur. Omnibus rebus bene foeliciterque Dei benignitate confectis, etsi permagno continuandi nunc nostrum rerum gerendarum cursu, & penitus nulla cum intermissione in solum hostile penetrandi studio ferimur: tamen cum temporis iniuria, quæ (vt his locis grauissima & iniquissima est) exercitus nostros plurimum afflixerit, & equos in primis partim vehementer eneruauit, partim extinxit, tum quoque neruorum nostrorum tenuitas, quorum in longius tempus nobis duccenda ratio est, id nos facere non sinant, curandum nobis existimauius, vt relictis quibus opus est in locis, iustis præsijs nostris, copiisque dispositis, quæ & irruptiones hostiles prohibeant, & milite iumentisque refectis hostis ditiones per occasiones subinde inuadant, comitia omnium communis Reipub. Ordinum habeamus: in quibus quomodo, quibusque neruis ac viribus in posterum res bellica, & ad summam rerum finemque optabilem producenda sit, deliberatio ineatur, & quod in rem erit communem concludatur. Neque enim si ea cuique quam esse decet in patriam charitas est deserenda proijciendaque hæc foelicia cœpta sunt, quæ vt Ordinum omnium consensio antecessit, ita eam foelicitas comita-

AD ORDINES CONVOC.

ta est, & euentus itidem fortunati in posterum etiam consequuturi videntur. Non enim dubitanter speramus facturum Optimum Maximumque Deum, vt his locis, quæ hostis firmissima potentia suæ propugnacula habuit, iam expugnatis, adituque ad alia omnia patefacto, in magna hostili trepidatione & metu (qui quidem Magnum Moscouiæ Ducem etsi numerosos ex omni genere hominum exercitus habeat, nusquam se nobis offerre, aut obsessis suis subsidio esse finit) breui foeliciter cū eo hoste debellari, & res ad exitum optatum adduci possit. Deliberandum igitur erit, dandaque opera, vt rerum deinceps gerendarum ratio, vires atque nerui constent, aut abijcienda omnis Reipub. cura fuerit: quod quidem nostra negligentia nunquam accidet. Hoc verò ocius indicēda nobis comitia esse iudicauimus, ne quid temporis ijs habendis nobis eripiat, quod agendo potius, quàm consulendo consumendum sit: cum potissimum sciamus, Magnum Moscouiæ Ducem post D. Nicolai Festum inprimis suscipere aliquid, & bella sua administrare solere. Vt igitur maturè nobis Consiliorum nostrorum ratio constet, & quid nobis in longius tempus expectandum, agendumque sit, intelligamus, & maiorum consultationum cura vacui tempestiuè iterum in res gerendas incumbere possimus, maturanda nobis generalia Comitia necessariò esse iudicauimus, & ea quidem ad diem XXII. mensis Nouembris indicimus, vt Varsouia habeantur. Etsi verò Senatores & nobilitas Magni Ducatus Lithuania à nobis diligentissimè peterent, vt in ipsa potius Lithuania hoc in belli actu, locisque in quibus bellum geritur, quàm longe ab exercitu nostro Comitia indiceremus, tamen nobis à constitutione, qua de loco Generalis Conuentus sancitum est, discedendum non iudicauimus. Videmus verò Magni no-

EPISTOLA

ſtri Ducatus Lithuaniae ordines in iſtis Comitijs Vvar-
 ſouia flagituros, vt ſi durante hoc Moſcorum Magno
 Duce bello, alia Comitia indici neceſſe ſit, ea in Lithua-
 nia haberi poſſint. Cum verò eam controuerſiam, quæ
 de tribus propè Comitijs ſuſcipi & iactari, magnamque
 grauioribus conſultationibus perturbationem ac tar-
 ditatem afferre ſolet, ſublatam eſſe deſideremus, conſi-
 derandum crit, quibus ea modis cum æquitate partium
 vtrarumque concordia componi poſſit. Qua quidem in
 re nullius iura minui aut violari, ſed omnia ad publicam
 conſenſionem referri cupimus. Eſt præterea opera nobis
 danda, maximè dum bellum his locis cum Magno Moſ-
 corum Duce gerimus, vt ex alijs Reipub. partibus dili-
 gentem finium & concordia cum finitimus curam ha-
 beamus, pro qua quidem cura in Generalibus iſtis Co-
 mitijs referendum nobis erit, quo modo eorum, qui in
 finibus verſantur, inſolentia & pernicioſa quauis auden-
 di agendique licentia (de qua quotidiana ad nos quære-
 læ afferuntur) coherceri, & ſanctione aliqua cum præſen-
 tiore animaduerſione coniuncta refrenari poſſit. Ad hæc
 cum nobis pro maritali cum Sereniſſima Principe con-
 iuge noſtra chariſſima coniunctione eius rationes curæ
 eſſe oportere intelligamus, vehementer cupimus de re-
 formatione dôtis, cæterisque rebus ad eam pertinenti-
 bus, certi aliquid in iſtis Comitijs conſtitui: quod quidẽ
 vt fiat, pro maiorum noſtrorum Sereniſſimorum Ante-
 ceſſorum noſtrorum in Rempub. communem tot tem-
 porum meritis, Ordines operam duros iudicauimus,
 vt perſpici poſſit erga tot optimorum Regum progeni-
 em, gratorum animorum ſtudia extitiſſe. Meminiſſe eti-
 am ſinceritatem veſtram iudicamus, quæ terrarum no-
 ſtrarum Pruiſiæ iam diu de iurium ſuorum violatione
 quære læ exiſtant, de quibus conſiderandum eſſe diligen-
 tius

AD ORDINES CONVOC.

tius iudicamus, quod istiusmodi querelas Reipub. minime prodesse, aliquando etiam maiori incommodo esse posse perspiciamus. Videndum igitur erit, ut in Comitijis finis aliquis istis querelis afferri possit. Neque enim terræ illæ contributionem illi parem, quæ proximis Comitijis scita fuit persoluunt, & de iudicijs peculiaribus contra Constitutiones Regni suscipiunt. Deinde quia iam ante superioribus Comitijis de termino definiendo, ultra quem versus barbarorum ditiones hæreditario iure conferri possessiones possint, constitutum est. Id etiam ut istis in Comitijis planè determinetur, atque ad exitum deducatur, publicè referre existimauimus.

Si quid etiam fuerit, quod ad nos pertinere videbitur, de eo cum Ordinibus benigniter agemus. Videndum verò inprimis est, ut qui in bello hoc tempore contra hostem versantur, aut in posterum versaturi sunt, cum fortunas, valetudinem, sanguinem, vitamque suam in discrimen pro Repub. vocent, interea eorum in iudicijs ratio habeatur: quod nisi fiat, intantum abest, ut supplementa nostrarum copiarum, exercitusque noui à nobis scribi, & confici possint, ut nec hic ipse miles, qui etiamnum sub signis est, permansurus esse videatur. Hoc itaque constituto, hortamur sinceritatem vestram, ut cognita hac nostra de Comitijis Generalibus conclusione, Nobilitatum Conuentus minores ad diem XX. Octobris Szrodensem, Generalem verò Kolensem ad diem tertiam Nouembris obeat. Quo nos Legatum nostrum missuri sumus, qui nostrarum consultationum summam Nobilitati exponat. Operam verò det sinceritas vestra, ut Reipub. necessitatis nobilitati diligenter explicet, & eam ad studium erga communem patriæ dignitatem vtilitatemque excitet: tum curet,

EPISTOLA AD ORDINIS

vt ad conuentum Generalem prudentes & moderati animi consilijq; viri, plena cum facultate, ad concludendum cum aliarum terrarum Nuncijs, alijsque Ordinibus mittantur. Ipsa verò deinceps synceritas vestra maturè ad constitutum Generalibus Comitijs diem Vvarsouia nobis adfit. Neque enim illum diem eximi rebus alijs sinemus, sed statim postridie eius diei, in quam Comitia indicimus, quibus de rebus consultari oportere videatur, Ordinibus more maiorum proponemus, ne per necessaria Reipub. negotia retardentur. His de rebus synceritatem vestram certiore facere volumus, quas sibi pro officio suo diligenti curæ esse sinat. Synceritatem vestram recte valere cupimus. Datum Vvratislauia die XXVI. mensis Septembris. Anno Domini M D. LXXIX. Regni vero nostri anno I I I I.

Stephanus Rex.

RERVM

RERVM POST CAPTAM POLOCIAM CONTRA MOSCVM GE- starum narratio.

APTA Polocia, & iam ante in vicino arcibus tribus, Cofiana, Crasna, & Sitna deletis, tres omninò arces Turoulia, Socolum & Sussa in Polocensi ditione hostiles supererant, quas hosti relinquere, neque ex belli suscepti consilio, neque dignitate sua, neque rei abs se gestæ fortuna Rex esse iudicauit. Turoulia quatuor supra Polociam arcem miliaribus, ad Dhunam flumen, quo loco illud Turoulia amnis illabitur, sita est, sic vt duorum annium confluxu maxima parte comprehendatur, quæque in continentem patet, inter vtriusque præterlabētis fluuij ripas, lacum transversum, tanquam obicem, obiectum habeat. Quod inter Polocensem arcem, atque inter Vlam, Vitepscium, aliasque arces & ciuitates, altius in Dhunæ ripis sitas, quæ semper in potestate Regum Poloniæ retentæ sunt, media Turoulia interesset, facile à Regijs castris ad Polociam positis, commeatum exclusit, qui commodè ex locis superioribus poterat importari: quæ res non mediocriter in exercitu annonæ caritatem atque aded inopiam auxerat. Qua de causa, circumfessa primum Polocia, Franciscus Zucus à Nicolao Radiuilo Palatino Vilnensi, tentandæ certis cum copijs per celeritatem rei causa ad arcem Turouliam missus est: Verùm quod & præsidio firmo, & de-

RERVM CAPTA POLOCIA

fensioni diligenter intente locus teneretur, & pauca mi-
 noraque belli tormenta Zucus secum traxerat, effici ex
 sententia nihil potuit. Socolam ab arce Polocensi quin-
 que miliaribus ea via distantem, quæ Septentrionem
 versus rectissima Plefcouiam ducit, duorum itidem con-
 currentium fluminum, Dryssæ & Niscia, complexus
 continet: ea in arce præter vetus præsidium, quod tuen-
 di Polociam aditus causa firmum semper inerat, Theo-
 dorus Basilij F. Seremetus, & Borissus Basilij F. Seinus,
 Andreas Palecius, Michaël Georgij F. Lycus, Basilius
 Criuoborsius Palatini, clari cum propinquitate Mosco-
 uia Ducis alij, tum rebus antea gestis omnes copiarum
 Præfecti, cum Magno Moscouitica nobilitatis ac sclo-
 petariorum numero confederant, posteaquam se ab ad-
 itu Polocensis arcis, primùm à Palatino Vilnensi obses-
 sitineribus, mox ipsa obsidione Regia exclusos esse in-
 telligerent: accesserat huc etiam Georgius Bullahacus
 cum duobus millibus sclopetariorum, partim Dunen-
 sium, partim Voliensium, qui ad Dhunæ & Volhiæ fon-
 tium paludes ob perpetuas cum Tartaris dimicationes,
 cæteris belli vsu ac iaculandi peritia facilè præstant.
 Quod hi omnes magno discrimine nostrorum ex pro-
 pinquo castris imminerent, dum oppugnatur Polocia,
 Lithuanica quædam copia primùm Ioanne Volimin-
 scio, deinde Christophoro Radiuilo, qui in Lithuania
 Regi à poculis est, dimicandi studio Socolam excurrunt:
 sed quod hostis arce & munitionibus propè arcem ex-
 tructis, aut propinquo tormentis suis spacio in tuto se
 teneret, velitationibus tantum, nonnullis vtrinque de-
 sideratis, res gesta est. Vtramque arcem Rex occupata
 Polocia iustis copijs oppugnandam ratus, Nicolaum
 Mielecium Podolia Palatinum, cum equitatu Polonico
 stipendia merèté, cumq; peditatu Polonorū, ac Germa-
 norum

G E S T A R V M N A R R A T I O

norum cohortibus Socolam mouere, Vngarorum copias Turouliam accedere iubet: ipse quod nec ex re nec dignitate sua facturus videretur, si ad arcium istarum oppugnationes descenderet, motis trans Polociam castris, ijsque secundum flumen Dhunam metatis (quod pristinum castrorum locum, obsidioni quidem opportunum cum ad cingendum maxima ex parte arcem, tum ad prompta munitionibus omnibus, ex quibus miles oppugnabat, auxilia afferendum, assidui imbres iam ante iniquissimum, & valde quam cœnosum effecerant) ad Polociam permanet, curatque quod ad arcem Polocensem, qua munitiones aut flamma conflagrãt, aut tormentis verberatæ vitium fecerant, instaurandum pertineret: simul etiam arci Palatinum præficit Nicolaum Dorohostaiscium, in quem iam ante, Regno primum inito, non inani omine ius nomenque eius Magistratus contulerat: hunc ipse in possessionem mittit, præsidium iustum imponit, & quibus circum locis miles finibus tuendis rectè collocetur constituit: templi etiam, quod monumentum diuinæ ad victoriam opis esset, ædificationem decernit. Interea dum quæ opus erant ad Socolæ & Turouliæ oppugnationem expediuntur, & miles vasa colligit, visum est Palatinò Vlnensî, de Turoulia leuioribus copijs experiri, & quid hostibus in recenti consternatione fiduciæ esset tentare: mittitur cû aliquo numero equitû expeditiorû armaturæ leuioris, quos Cosacos nominant, Constantinus Lucomscius Vlnensis præfectus, quem Toroulienses præsidarij conspicati, cû pauor maiorem quam pro numero militum speciem copiarum obiecisset, exercitum vniuersum adesse rati, per auersam portam se properè omnes eijciunt, ac fuga euadunt Palatinis suis desertis, qui cû arcem sibi non deserendam putarent,

ac soli in ea permanerent, ad quartam Septembris diem cum arce & belli apparatu ac commeatu omni Regiam in potestatem peruenerunt. Arci ita occupatę miles ille, qui cœperat, præsidio relinquitur: is dum inter lineas munitiones ac domos tæda ædificatas indiligenter ignē habet, tormentisq̃ue maioribus gratulationis & læticię causa iaculatur, temere incendio causam præbuit: quod sublatum paucis post diebus, quàm capta esset, arcem deleuit, vt non minore celeritate, quàm occupauerat, Turouliam miles amiserit: quod quidem hoc iniquiore animo à Rege acceptum est, quo præsidio hostili Sussam etiam tum obtinenti, Turoulia nostrę potestatis facta, omnem subsidij aditum & com meat⁹ accipiendi spem, certius eripere potuisset. Interea rerum Palatinus Podolia Socolam (à qua Dunenses cohortes fama aduentantis exercitus permoti contra imperium Præfectorum, vt est genus illud militum leue & insolens disciplinæ, iam ante in Moscouiam redierant) cū copijs progreditur, & Dryssam flumen imbribus proximis admodum redundans, ponte subitario opere effecto, transmittit, hoste quod facere in procliui erat, nihil repugnante, qui in aduersa ripa ociose tantum inequitans, inani metus faciendi studio, clarè vt exaudiri à nostris facile possent, subinde inter se sciscitabantur, adessent apud se Astracanorum, adessent Casanorum copiæ, quas alter adesse magna itidem voce respondebat. Flumine superato Palatinus nulla cum mora propius hostem mouet. Quà accesserat inter vtrumque flumen, non ita magno ab arce interuallo sylua est, in qua maximam equitatus partem tendere iubet, peditatui imperat, vt munitiones, in quibus versarentur, & tormenta dirigerent, fossa atque aggere subito efficiant: quas Poloni secundum Nissam, Cermani iuxta Drissam ita ad arcem perducunt, vt cū iusto

G E S T A R V M N A R R A T I O .

iusto iam ab ea spacio abessent, transuersę ab Nissia Dryssam, itidemque ab Dryssa Nissiam versus promouerentur, atque opera vtriusque nationis committerentur: ultra Nissiam annem minorem, qua promptum hosti effugium patebat, Ioannes Zbarasius Palatinus Brasslauiensis consistere & curare iubetur. Munitionibus perfectis, ac tormentis, ut visum erat, collocatis, cum iam tunc in vesperum dies vergeret, qui tormenta administrant, periclitari rem globis candentibus instituunt, tribus tantum in hostiles ditiones perlatis, cum alij alijs locis periculum incendij afferrent, & ijs restinguendis hostis detineretur, tertius eo loco, quo nascens primum fumus, mox flamma ab hoste non facile potuit depræhendi, vires cepit: ab hoc incendium ortum, cum magnam hostilium munitionum partem subito complexum esset, hosti summam defensionis desperationem attulit. Quo circa ut perditis trepidisque rebus, & flamma se iam longius latiusque fundente, pars magna hostium globo temere facto, porta, quæ meridiem versus ad Nissiam vnâ patebat, confertim erumpunt, quibus ex proximis munitionibus Poloni impigre occurrunt, & obsistunt: perducitur eodem prope signo sublato Germanorum sclopetariorum cohors, sic hostis in arcem flammamque reijcitur, quem dum nostri magna vi premunt, se atque signa portæ arcique inferunt: dabat mox hostis intra arcem desperatis rebus magnas cum armis tum verbis dedendi significationes, quas cum miles Germanicus Rusticæ linguæ nesciens, præterea Polocensis præsidij crudelitate, qua immanissima in captiuos omnes ac potissimum Germanos fuerant, irritati, minimè acciperet, cædemque accerrimè misceret, ille desperata salute totis viribus contrà dimicat, quæque supra portam custodiæ erant, cataractam è turri portæ imminentem in irrum-

RERVM CAPTA POLOCIA

pentes deiiciunt, sic nostros receptu alios, alios aditu
 subsidioque excludunt: atrox inde vtrunque pugna fuit,
 æquata vtrorumque desperatione ob incendij vim, quod
 vndique se circumfuderat, ac pluribus locis dimicantes
 inter se pari interitu victi ac vincentis extinguebat. Ad
 dexteram arcis partem per munitiones ostium fuit, ad
 quod qui nostrorum errando perlati sunt, integri euase-
 re. Interea foris milites, quanta vi maxima possunt cata-
 ractam moliuntur, atque opere magno perfringunt, pa-
 trefacta via, qui nostrorum supererant, faucij propè om-
 nes atque ambusti, pariter cum hoste erumpunt, infe-
 runt se integri alij prædæ ex ipsa flamma rapiendæ causa.
 Pars magna hostium, aut in munitiones, aut stationes
 Germanorum incidit, qui omnes per iram militarem &
 linguæ ignorantiam interfecti sunt: in his Borissus Sei-
 nus, Andreas Palecius, Michaël Lycus, Basilius Criuo-
 borfcus Palatini cecidere. Quibus in Polonorum pote-
 statem peruenire contigit, plerique omnes, cum qui ali-
 quo aut munere aut numero fuissent, pro se quisque
 nomen ederet suum, facile apud linguæ intelligentes
 seruati sunt, ac captiui habentur: quorum in numero Se-
 remetus est, vt rerum gestarum fama, ita & corporis spe-
 cie vultuque & animi sermonisque cultu cæteris præ-
 stantior, & Mefoiadus Dunensium aliquot cohortium
 Præfectus, qui post militum etiam suorum discessum,
 cum cæteris præfidiarijs in arce permanerat: arx ipsa, cū
 iam incendio occurri non posset, conflagrauit. Hostium
 ad quatuor millia cæsa, quos ex lectissimo, & quidem
 pratoriano milite Magni Ducis fuisse, etsi ex captiuis
 cognitum est, tamen etiam ex ipsa corporum stratorum
 forma & proceritate, animisque perditis in rebus adhi-
 bitis, tum prædæ ratione potuit intelligi: in qua quidem
 præda maior & pecuniæ, & vestis præciosæ, & aliorum
 orna-

G E S T A R V M N A R R A T I O .

ornamentorum numerus fuit, quàm vt gregarij militis
 fuiffe videri poffet: captiuorum ea multitudo est , vt &
 penes præfectos copiarum permulti fint, & Polonorum
 militum propè fint nulli, qui in potestate non fingulos
 alij, alij plures habeant. Suffæ oppugnationem fufcipere,
 quàm difficilem & fpaciosi lacus, & palustria circum lo-
 ca, & Autumni ipfius tempeftas redditura erant , teme-
 reque militem iam ante maximis incommodis affectū
 nouis periculis obijcere, Regi vifum non est, cum potif-
 fimū arcem eam penitus Lithuaniam verſus fitam,
 & ab omni fuorum ſubſidio, & commeatus confequen-
 di, potestate excluſam (vt vis nulla adhiberetur) ſponte
 dedituram ſeſe non dubitanter exiſtimaret. Itaque præ-
 ſidia tantum militum ſtipendiariorum circumquaque
 in ſtatuſis diſponit, quæ Moſcos ab aditu ad Suffanos ar-
 cerent. Neque feſellit ea Regem exiſtimatio: Nam & ipſe
 Moſcouiæ Dux, diffidens Suffam amiſſa Polocia retineri
 poſſe, ſexta primū, tum iterum decima ſeptima Sep-
 tembris die mandata ad Petrum Theodori F. Coliceum,
 Palatinum Suffenſem, ac præſidiarios omnes dederat, vt
 templi imaginibus & libris, omniq̃e apparatu ſacro in
 terra deſoſſis, aut quacunque alia cura adhibita , ne in
 hoſtium potestatem peruenirent, arcem incenderent,
 bellica tormenta ac puluerem tormentorum omnem
 igne delerent : tum operam , qua euadere poſſent,
 diligenter darent , ac ſaluti ſuæ conſulerent. Hæc
 mandata cum (quò certius perferrentur) per plures
 nuncios Suffam miſiſſet , nonnulli eorum in arcem
 perueniunt, vnus à Regio milite interceptus , ad Pa-
 latinum Podoliæ cum literis perducitur. Sub idip-
 ſum tempus Palatinus Poloceniſis dat Suffa literas ,
 quibus ſignificat , ſe Polociæ cum parte exercitus , à
 Regeijs cum mandatis relictum , vt quicquid ea in pro-

RERVM CAPTA POLOCIA

uincia hostile superesset, modis omnibus tollere contenderet: Regem summa placabilitate & clementia Principem, quam suæ voluntatis significationem dedisset, cum primum Magno Moscouiæ Duci bellum indiceret, ea in voluntate etiamnum permanere eorum, qui Magno Duci parerent, hominum Christianorum eadē & sanguinis profusionem haudquaquā expetere, quin imò illi parcitum ac consultum velle, acceptas iniurias in autore ipsò Magno ipsorum Duce vindicandas statuere, nisi verò essent, qui istas iniurias suo discrimine propugnare vellent: quod vt illi ne suscipiant, illorum maxime referre: hortari se, arce sponte sua potius abscederent, impetrabili venia & salute, quàm vim atque oppugnationem experirentur. Palatinus Podoliæ Moscoliteris ad Suffanos lectis, mittit subito ad Palatinum Suffensem ac præsiarios, qui dedit arcem postularent: illi salutem, & rerum, quæ cuiusque essent auferendarum potestatem, atque in Moscouiam tutò se referendi concessionem pacti, arcem cum omni bellico apparatu cōmeatuque Palatino Polocensi, militibusque à Palatino Podoliæ missis, sexta die Octobris dedunt. Iam ante Philo Kmita Capitaneus Orsanensis, cui aliquot turmæ equitum, & peditum stipendiariorum cohortes, erant in eam rem assignatæ, coacta non mediocri finitimis in locis ex nobilitate alijsque incolis militum manu, in Mosci ditiones excurrit, magnamque omnia populando vastitatem affert, ad duo millia pagorum incendit, & Smolenciæ suburbijs ambustis, magnum ex eo agro hominum, magnum pecudum numerum agit, suosque nullo detrimento accepto intra fines reducit. Idem non multò post Constantinus Ostrogia Dux, cum Michaële Visniouecio Castellano Braslauiense, & filio Ianusio Boristhenem transgressus facit, expeditissimas quasque

Tarta-

G E S T A R V M N A R R A T I O

Tartarorum aliorumque turmas præmittit, has longè lateque populari, & terrorem vastitatemque in hostico circumferre iubet, ipse cum reliquis copijs Czernihouiam progreditur, castrisque ad arcem metatis, oppugnationem suscipit, ipsaque ciuitate incendio deleta, vim omnem arci expugnandæ adhibet: sed quod ea præsidio firmo, cui nihil ad omnem propugnandi apparatus deesset, teneretur, acerrimeque locum Mosci defenderent, in castris pauca peditum cohortes essent, afflictæ maximis tempestatum iniurijs, missa obsidione, vicina circum loca omnia diripit, totaque Siueriensi ditione vastata, ac populationibus ad Starodubam, Radohostiam ac Podczepouiam vsque per leuiores equitum turmas factis, præda ingenti acta discessit. Simili successu Mecislauiensis præfectus Iaroslauam oppidum pagosque, quam plurimos euertit. Rex posteaquam dierum quinquaginta spacio, Sex arcibus captis, ad quas Sussa non ita multo post Septima accessit, prouinciam omnem Polocensem mira agrorum fertilitate, magna fluminum opportunitate præditam, octauo decimo post anno, quam esset ab hoste occupata, bello Reipub. recuperasset, Polociam præsidij, fines copijs firmasset, decima septima Septembris die illo de loco discedit: Vehementi quidem studio ferebatur, vt coeptum foelicitatis cursum vrgeret, & cum magna hostes locis omnibus consternatio ingensque pavor teneret, longius arma sua in hostiles ditiones proferret: sed cum & præteriti temporis iniuriæ, (quibus miles admodum afflictus, equorum ingens numerus enectus fuerat) & grauiores Autumni tempestates, indies ingrauescentes, isti voluntati & studio planè repugnarent, omni cura in comitia omnium Reipub. ordinum habenda incumbit: cumque iam ante ex castris de ea deliberatione literas ad Regni Senatores

RERVM CAPTA POLOCIA

dedisset, rediens in Lithuaniam, ea ad diem vigesimam secundam Nouembris Varſauix habitum iri edicit, in quibus conſilia de bello diutius adminiſtrando ſuſcipi-
antur. Dum Vilna Rex ad comitia proficiſcitur, è Moſ-
couia per nuncium Moſcicum literæ afferuntur, à duo-
bus Legatis Nouogrodix Duce Ioanne Theodori F.
Mſciſlauienſi, & Mikita Georgij F. Romanouicio Sacha-
rino, ad Nicolaum Radiuſilum Palatinum Vilnénſem &
Euſtachium Volouicium Caſtellanum Trocenſem,
Pleſcouix die trigeſima octaua Septembris ſcriptæ, hoc
omnino argumento: Cùm offeñſæ duorum ſummo-
rum Principum eò progreſſæ ſint, vt arma vterque ſum-
pſerit, quibus Polonia Rex Polociam expugnarit, Ma-
gnus Moſcouix Dux vindicare viciffim id factum in ani-
mo habuerit: ſe cum reliqua nobilitate Moſcouitica ad
Principis ſui pedes ſe abieciſſe, obſecraſſeque, vt ſangu-
ni Chriſtiano conſultum atque paritum vellet. Iſtis
precibus Principem ſuum reliquiſſe locum, & belli ex-
peditionem repreſſiſſe, nunc mutuo ſtudio iſtis atque
alijs Regis Poloniæ Conſiliarijs, apud Regem ſuum elab-
orandum eſſe, vt ad ſimilem voluntatem & ſiſtendi
curſus ſui bellici, & pacis cum Magno Moſcouix Duce
locis omnibus, tam Regni Poloniæ, quam Magni Ducatus
Lithuanix, atque etiam Liuoniæ cauſa ſuſcipiendæ
adducant, in primis verò ab eo impetrent, vt in Regiam
ſuam ſe referat, ac copijs ſuis omnibus tam in Lithuanix
quàm Liuoniæ finibus imperet, ſe ab omni in Moſcos
maleficio atque iniurijs abſtineant. Hæc eadem Magnū
ſuum Ducem diligenter facturum, rediturum ad ſedes
ſuas, ſuosque à vi atque iniuria, cohibiturum. Interea
temporis dandam vtrinque operam, vt Principes miſſis
inter ſe Oratoribus rem vtilem & perneceſſariam pacem
ac concordiam ſuſcipiant. In extremo literarum excu-
ſant,

G E S T A R V M N A R R A T I O

fant, cur Basilius Lopatinfcius, quem Rex ad Magnum Moscouiæ Ducem ante expeditionem suam cum literis miserat, quibus se bellum illi facturum iustum legitimumque denunciabat, adhuc in Moscouia detineatur, promittuntque, simul vt Principum se vterque ad sedes suas retulerit, se operam daturos, vt cum mandatis sui Principis de pace concilianda ad Regem ocys remittatur. Sub idem tempus Philo Kmitha Orsacensis præfectus ad Regem literas mittit, quas à Palatino Smolensciano acceperat, ijs Philonem Palatinus certiozem facit, se à Magno suo Duce mandata accepisse, ne quam Regijs finibus atque ditionibus vim aut iniuriam adferat. Monere igitur, vt mutua etiam Philo præstet, neque permittat, vt sui fines transgressi, hostile aliquid in Magni Ducis Moscouiæ ditionibus committant. Allatis lectisq; vtrisque literis Rex omnem eius deliberationem ad Comitum referendam esse iudicauit.

LECTO-

LECTORIS.

Vbiungimus amicorum hor-
tatu & impulsu pauca qua-
dam de Magnorum Moscovia
ducum Genealogia, ex ipsorum
annalibus manuscriptis fide-
liter excerpta. Fabulosa illa & nescio unde con-
ficta primordia, de Prusso & nepotibus, eò ten-
dunt omninò, ut nomen suum hisce coloribus
Moschus augustum reddat: tum verò ut quæ-
dam quasi iuris pretextū, in has quæ ad mare
Balthicum sitæ sunt Prouincias, cum aliquãdo
ad maiores suos, qui nunquam tamẽ in rerum
natura fuere pertinuerit, absq; ullo fundamẽ-
to sibi adscribat. Alioquin venia dari posset
antiquitati, cū hoc ipsi cū multis alijs cõmune
sit, cumq; anno demum Christi 988. religionem
Christianam cum literis, ad similitudinem fe-
rè Græcorū effictis, Russi acceperint. Minuta
hec amice lector boni consule, & vale. Colonia
Vbiorum 6. Iduum Martij ipso die Æquino-
ctij Verni. Anno à recuperata salute 1580.

MAGNI

MAGNI MOSCO-
VIAE DVCIS GENEALOGIAE,
BREVIS EPITOME, EX IPSORVM
manuscriptis annalibus
excerpta.

MNIBVS HOC GENTIBVS
semper ferè in vsu fuit, vt dum origi-
nis suæ incunabula repeterent, ea ad
autores eos, qui maxima inter homi-
nines autoritate floruerunt, quiq̃ue
humanum genus singulari aliquo be-
neficio affecerunt, referrent. Illud ve-
ro desiderium ornandi sui apud plerosq; in tantum ex-
creuit, vt rerum verarum cognitione destituti, ad fabu-
las & figmenta sese conuerterint. Testantur id multarũ
gentium diuersis temporibus conscripti annales. Sic
Græci vel *αὐτόχθονας*, vel à Dijs se prognatos gloriabãtur.
Romani conditoris sui parentem Martem esse, dicunt.
Præclarè itaque T. Liuius Patauinus, Quæ ante cõditam
condendamue urbem, inquit, poëticis magis decora fa-
bulis, quàm in corruptis rerum gestarum monumentis
traduntur, ea nec affirmare, nec refellere in animo est:
datur hæc venia antiquitati, vt miscendo humana diui-
nis, primordia vrbiũ augustiora faciat. Cũ enim an-
tiquitas ipsa ad nobilitatem generis plurimum momẽti
habere credatur, de ea inter priuatos etiam homines o-
mnibus sæculis certatum est. Ideo Romani ciues generis
sui claritatem demonstrare volentes, maiorum suorum
insignia in parietibus longa serie depicta habebant: qui-
bus

G E N E A L O G I A

bus elati, non rarò eos, qui propria virtute ad honoris aliquod fastigiũ euecti erant, arroganter præ se contemnebant. Sic Poëtæ heroum suorum originem, si ignoraretur, aut obscurior esset, plerunq; ad Deos ipsos retulerunt. Ita hoc nostro tempore, vt de aliis permultis taceam, Turcarum Imperator magna arrogãtia ex Troiano sanguine sese propagatum iactitat. Hunc magnus quoq; Moscouiæ Dux imitatus, generis sui primordia ad Romanos, Augustum nempe Cæsarem refert, eam videlicet ob causam, vt & sibi, & maioribus suis plurimum splendoris, & dignitatis accedat. Quamuis itaque nemo sit, qui non ista tanquam fabulosa rideat: breuib; tamen commemorare libet, quid hac de re in annalib; suis scriptum habeant.

Augusto (sit fides penes legentẽ) aliquot fuẽre vel fratres, vel agnati, qui prouinciis, quibusdã præfecti fuẽre. Ex hisce Prussus ad mare Balthicum, & Vistulam fluuiũ celebrem confedit, Prussiaq; nomen dedit. Huius nepotes ab ipso quarto gradu distantes fuẽre Rureck, Sinanus, & Truuor, qui iisdem in locis habitauerunt. Cũ itaque, tum temporis Rutheni, siue Moschi, absque imperio, spaciosos ad Septentrionem campos occuparent, suasu Gostomislj, cuius Nouogrodensis primarij, fratres hi, anno à mundo condito 6370. secundum supputationem Græcorum, qui fuit à Christo nato D. LXII. ad imperium accersiti sunt. Hi adiuncto sibi sobrino Olecho, regiones illas vastas inter se partiti, homines ferarum more, habitantes, ad aliquem humanitatis cultum traducere conati sunt.

Sinano & Truuoro absq; liberis mortuis, Rureck successit, & filium, Igor nomine, post se reliquit: qui cũ per ætatem imperio nondum esset maturus, Olechum sobrinum tutorem habuit. Hic ex Olha, cuius Plescouienſis

MAGNI MOSCOVIÆ DVCIS.

uiensis filia, quæ tandem, marito ab hostibus cæso, Constantinopolim profecta, sacro Baptismatis lauacro abluta, & Helena dicta est, filium Stoslaum suscepit, qui multa cum vicinis bella gessit. Tandem verò ab hoste cæsus est, qui ex craneo ipsius poculum, cui hæc verba aureis literis inscripta fuere: DVM ALIENA SE-
QVITVR, PERDIT SVA, fieri curauit. Filius reliquit Teropolchum, Olegam & Vvlodimirum. Hic fratribus à sese extinctis, tota deinceps Ruffia, vel Rossia, vt Moschi proferunt, potitus est. Is tandem religionis Ethnicæ, & multitudinis Deorum pertæsus, ad religionem Christianam animum adiecit, & regum Constantinopolitanorum, Basilij & Constantini, sorore matrimonio sibi iuncta, cum tota gente sua, anno Christi DCCCC. LXXXVIII. salutari Baptismatis fonte tinctus, Christianam religionem, cum Græcæ Ecclesiæ ritibus seu ceremoniis, suscepit, nomineque mutato, Basilius dictus est.

Narrat tamen Zonaras à Basilio Rege Constantinopolitano, ante Vvlodimiri tempora, Ruffis Episcopum missum esse, cuius opera ad religionem Christianam adducti sint. Addit, non potuisse permoueri, ni miraculum cernerent: Episcopum itaque, postquam preces aliquot recitasset, Euangeliorum codicem in ignem proiecisse, eumque illæsum permansisse. Hoc miraculo adductos, vt Christi dogmata pro veris haberent, iisque se addicerent.

Filij Vvlodimiri fuere, Vvifesslaus, Iosslaus, Suatopolchus, Borissus, Glebus, Stosslaus, Vvizeuolodus, Stanislus, Sudislus, Podius, qui ante pubertatem obiit. Inter reliquos tota Ruffia à patre diuisa est, qui ditio-
nibus suis non contenti, dum alij alios inuaderent, mutuis plerique vulneribus conciderunt. Borissus & Gle-

G E N E A L O G I A

bus ob sanctitatis opinionem in diuorum numerum relati sunt, quorum feriæ nunc quotannis pridie Iduû Nouembris, magna festiuitate celebrantur.

Iaroslauus tandem solus principatum obtinuit, filiosq; Vvlodimirum, Iosslauum, Vveceslauum, & Vvszeuolodum reliquit.

Huius posterioris filius Vvlodimirus Kyouië ad Boristhenem, vrbe auita, confedit, & post varias concertationes cum agnatis, cum omnes prouincias sibi vicissim subiecisset, *μονόμαχος* dictus est. Hic, libet enim ea referre, quæ ipsorum habent manuscripti annales, regi Constantinopolitano Constantino bellum mouit, cumq; Thraciam depopulatus, magnaque & opulenta præda onustus, domum reuersus esset, & nouum bellum moliretur, Constantinus Metropolitam Ephesinum Neophytum, atque duos Episcopos, præfectum item Antiochië, atque Archimandritam Hierosolymitanum Eustaphiû ad ipsum mittit, magnisque muneribus, utpote parte de Christi Saluatoris cruce, diademate aureo, poculo ex Sardonyche lapide fabrefacto, humerali multis gemmis eximio, atque torque aureo, ipsum affecit, Zari nomine, quod si propriè interpreteris, regem significat, non Cæsarem, uti multis ostendi posset, ipsum salutare iussit, & firmissimum fœderis, atq; amicitiaë vinculum cum ipso sanxit.

Ex Vvlodimiro natus est Vvszeuolodus secundus. Hic octo reliquit filios, Mscislauû, Iosslauum, Stosslauû, Teropolcum, Vveceslauum, Romanum, Georgium, Andream. Georgij filij fuere Rosslauus, Andreas, Basilus, Demetrius.

Ex hoc vltimo prognatus fuit Georgius, qui anno Christi M. CC. XXXVII. à Bato Tatarorum duce, qui Moscouiam vastatam, in potestatem suam redegerat, casus

MAGNI MOSCOVIÆ DVCIS.

cæsus est. Ex quo tempore Rutheni Tataris tributarij fuère, atque ex ipsorum arbitrio duces sibi constituere. Ea verò potentia tantopere Tatari abusi sunt, vt cum legatos suos ad Moscouiæ principem mitterent, is, ipsi obuiam prodire, & patenam equino lacte plenam, vti Herbortus Fulstinius in suo historiæ Polonicæ compendio refert, exhibendam offerre, & si quid in iubam equi deflueret, illud lambendo sorbere: in regiam verò introductos, nudato capite, sedentibus astans, atque omni honore afficiens, audire cogeretur. Qua verò ratione hoc tandem iugum excusserint, infra dicetur.

Eodem tempore tota ferè Polonia, atque ipsa etiam Silesia à Tataris, incendiis, & direptionibus vastata fuit. Vvratislauia Silesiæ metropoli incensa, cùm ad Legnicium urbem aduenissent, grauissimum ibidem prælium commissum est, in quo dux ipse Henricus, diuæ Hedvigis sanctissimæ foeminæ filius, cum aliis permultis, quorum sepulchra adhuc multis in locis conspiciuntur, atque gregariorum militum infinita multitudine cæsus est, vt auriculis hostes, quas interfectis absciderant, nouem ingentes saccos impleuerint. Ad victoriam obtinendam, Tatari, capitis humani simulachrum, vexillo, in quo litera X depicta fuerat, arte Magica impositum, quod commotum turpissimum foetorem exhalauerat, nostris obuiam gestarunt, isque tantum terrorem incusserunt, vt veluti capite Medusæ perterriti, imbelles extiterint.

Exinde Bathus, cum suis in Vngariam eodem animo sese contulit, & Belam regem, eius nominis quartum, ad internecionem ferè deleuit, qui fuga cum filio elapsus, manus hostis vix effugit. Cùm totus ferè orbis, ob hanc ferocissimæ gentis irruptionem, in maximum terrorem coniectus esset, tandem Innocentius I V. sum-

G E N E A L O G I A

mus Pontifex, missa ad Bathum legatione, pacem quinquennalem impetrauit: vt verò relictis superstitionibus Ethnicis, Christo nomen daret, persuaderi ipsi nō potuit. Mahometi enim dogmata, vtpote feritati suæ barbaricę magis arridentia, Saracenorū impulsu amplexus est, quæ in hunc vsque diem Tatari, cum Turcarum colluue cōmunia habent.

Filium habuit Tamerlanem, quē Moscouitæ Temirkutla appellant, qui & ipse, vt ex historiis patet, magnā nominis claritatē adeptus est. Bajazetem. n. Turcarum Imperatorem, catenis aureis vinctum, in cauea circumduxit, atque omnibus hominibus ludibrio exposuit.

Ad Ruthenica reuertamur. Cæso Georgio, Iaroslau frater successit, relictis ex se natis Theodoro, Alexandro, & Andrea. Alexandri filius Daniel primus sedem suam in vrbem Moscouiam transtulit, & arce huc vsque obscura magnificè extructa, titulum sibi Magni Mosconiæ ducis vsurpauit. Filios habuit Georgium, Alexandrum, Borisum, Ophoniā, & Ioannem. Hic patri successit, & quod assiduè ad erogandas eleemosynas, peram secū gestaret, Kaleta (id. n. vult vocabuli interpretatio) dictus est. Huius filij fuere Simeon, Ioannes, Andreas. Simeoni pater Vlodimiriam, & Moscouiam assignauit: cui absq; liberis mortuo successit Ioannes frater, qui filiū habuit Demetriū, ex quo nati sunt Daniel, Basilius, Georgius, Andreas, Petrus, Ioannes, Constantinus. Basilius post patrē imperauit. Hic filio suo, eiusdem nominis, ob matrem, de qua suspicionem adulterij conceperat, præterito, moriens, fratri Georgio gubernacula tradidit, qui nepotem diu in vinculis detinuit. Moriens tamen, quamuis duos haberet filios Andream, & Demetrium, conscientia fortè permotus, Basilio nepoti imperium tradidit. Cui patruales odio incitati, bellum mouent, & tandem astuto
stra-

MAGNI MOSCOVIÆ DVCIS.

stragemate deprehensum exoculant. Nihilominus Boiarones (ita Moscouitę nobiles appellāt) cęco duci suo, quę Cziemnox, id est, tenebrosi, ob cęcitatem appellabāt, fidem pręstant. Filium reliquit Ioannem Basiliden, qui reb. Ruthenicis obscuris adhuc magnam claritatę attulit. Quid, vt eò commodiùs assequi posset, superiorum ducum filios & nepotes, quos potuit è medio iustulit, & titulum Magni Ducis Vvłodimirię, Moscouię, & Nouogardię sibi vsurpare, seq; Monarcham (seu Czarum) totius Russię appellare cępir. Vrbes duas primarias, Plescouiam, quę sola in tota Moscouia muro cincta est, & Nouogardiam, ob mercimonia ditissimas & amplissimas, cum Lithuanis 50. circiter annos paruissent, in seruitutem redegit. Tantę fuere Nouogardensium opes, vt trecentos currus, auro & argento onustos, inde abduxisse dicatur.

Primus quoq; hic Polonis & Liuoniis bellum mouit: Polonis quidē eo prętextu, quòd filiam suam Helenam, quā Alexandro Magno Lithuania duci, postea verò Polonia regi, in matrimonium collocarat, malè haberi, & à religione Gręca, ad Romanę Ecclesię ceremonias abductam diceret. Liuoniis verò non aliã ob causam, quã quod incredibili cupiditate, dilatãdi imperij sui arderet. Quę verò causę impulsuę, & nullius ferè momenti intercesserint, fortassè alio loco pluribus cõmemorabitur. Aliquoties tamen insignib. pręliis à Plettebergio militię Teutonicę magistro profligatus est, quę pluribus adducere, alienum fortè à proposito instituto fuerit.

Matrimonium primò contraxit cum Maria, Ducis Tyuerensis filia, ex qua filium Ioãnem suscepit, cui viuus adhuc imperium tradidit, eiq; Stephani Moldauię Palatini filiam despondit: Ex qua, postquam filium Demetrium suscepisset, ante patrem Ioannes obiit.

Alteram

G E N E A L O G I A

Alteram deinde vxorem duxit Sophiam, Thomæ Palæologi filiam, quæ ex ærario summi Pontificis dotata dicitur, quod Vrſa cùm Romana Ecclesia consensu initurum, Moſeus promiſſiſſet. Cum Sophia excellenti animo prædita eſſet, & quod Tatarorum ſeruo nupſiſſet, ſæpius conqueretur, tandem ipſius ſuaſu, & aſſiduis cohortationibus, iugum illud, tanto Principe proſectò indignum, mira arte excuſſit. Cùm enim Tatarorum dux in aula Moſcouitica ſuos quosdã procuratores haberet, qui ædes ſuas, hanc ad rem, in ipſa arce exſtructas inhabitabant, & omnium, quæ ibidẽ gerebantur, ſpectatores erant: Sophia diuinitus ſeſe admonitam, dicit: Vt eo in loco, in quo Tatarorum domus erat, templum extrueret, illudquẽ Diuo Nicolao conſecraret. Filium itaque enixa, ducem ipſorum ad baptiſmi ſolennitatem inuitat, & vti ædes has ſibi donare velit, petit, idquẽ obtinet. Quibus amotis, & corycæis iſtis excluſis, Scythæ tandem ſuo, quem in Ruthenos multos annos obtinuerãt, dominatu exuti ſunt, eumquẽ recuperare, quamuis non ſemel tentarint, nunquam potuerunt. Ex coniuge Sophia ſenos ſuſcepit liberos. Filiam vnã Helenam: & mares quinq;, Gabrielem, Demetrium, Georgium, Simeonem, & Andream.

Demetrio Ioannis, quem Baſilides ex primo matrimonio ſuſceperat filio imperium debebatur. Verum Sophia apud coniugem obtinuit, vt nepote poſthabito pater Gabrieli filio gubernacula traderet.

Andreas minor natu, filium habuit Vyloçimirum, ex quo nata eſt Maria, quæ anno Chriſti M.D. LXXIII. Magna Hoſatix Duci in matrimonium collocata eſt.

Gabriel imperium adeptus, nomine mutato, Baſilium ſe appellauit, & ad res magnas animum adiecit. Magnam enim partem ditionis Moſcouiticæ, quam Vi-
toldus

MAGNI MOSCOVIÆ DVCIS.

oldus Magnus Lithuaniae Dux sibi adiecerat, in potestatem suam redegit, & multis urbibus ad Boristhenem (quem Rutheni Niepr appellant) & præcipuè Smolenscio anno Christi 1514. potitus est. Prima vxore ob sterilitatem repudiata, ex Helena Ducis Glinfcij filia Ioannem, qui nunc rerum potitur, suscepit, qui anno Christi 1528. die 25. Augusti, hora ab exortu Solis sexta in hanc lucem editus est. Huic ergo Ioanni Basilidi, anno ætatis quinto, adhibito tutore Georgio gubernacula tradita sunt, Cusanenses atque Astracanos Tartaros ad Volgam fluiuium, annos viginti quinque natus, robore iam corporis atque animi sumpto ducibus ipsorum in seruitutem abductis, sibi subiecit.

Quibus rationibus bello Liuonico redintegrato ex piratis, vt inducijs quæ intercedente Sacratiss. Romanorum Imperat. anno 1503. ad annos ferè quinquaginta factæ fuerant, florentissimæ Prouinciæ extremam vastitatem intulerit, nouo ad eam rem prætextu, eam ad se iure nescio quo hæreditario pertinere, vsus, dicere animus meminisse horret, & integras narrationes requirit, quod fortasse suo loco doctioribus curæ erit.

Pietati & rebus diuinis addictissimus est, & ieiunia plerunque cum monachis strictè admodum obseruat, cumque singularem Deo cultum præstituri, terram frõte Russi percutiant, eam plerunque tuberibus plenam, sæpe etiam sanguinolentam atque liuidam habet. Sacris ædibus extruendis mirum in modum intentus est, & nullis sumptibus parcit. Vtrum itaque vel natura, vel subditorum malitia atque perfidia, quod prætendit, ad omnem crudelitatem promisit, dicere vix ausim, cum præsertim faciem illiberalem, aut immane aliquid præ se ferentem, qualis Attilæ fuisse dicitur, non habeat. Ex vxore prima Mikitæ Romanouicij, qui nunc curiæ ma-

G E N E A L O G I A

gister est, sorore filios duos Ioannem & Theodorum suscepit. Ex quibus primogenitus patri secundum gentis leges in imperio succedet. Minori natu ditiones aliquæ assignabuntur. Quamuis matrimonium post primum quater repetierit: nulla tamen prole auctus est.

Cum Ioannes hic Basilides hæreditarium sese Liouonia Dominum, rationibus quibusdam friuolis adductis appellat, visum est subijcere epistolam, in hoc ipso negotio, à viro quodam amplissimo scriptam.

S. Omnes nos qui Prouinciam hanc incolimus Sacratissimæ Maiestati Cæsariæ, Domino nostro Clementissimo, ea qua decet reuerentia, summa animi demissione gratias agimus, quòd pro paterno animo, quo erga totam Rempub. Christianam affecta est, & vt dilaceratæ & afflictæ regionis huius, quæ longo tempore ab incurfione barbararum gentium propugnaculi instar fuit, commodis consuleretur, Legatos suos ad Magnum Mosconiæ Ducem ablegarit. Pro qua paterna erga nos voluntate & beneficio, vitam & fortunas nostras, quandocunque opus fuerit, profunderè parati sumus: Deum interea precantes, qui solus imperia stabilit & transfert, vt hoc salutare opus, cuius fundamenta nunc iacta sunt, ad optatum finem perducatur. Quod verò ad ius illud, quod Moscus in hanc sibi prouinciam vendicat, attinet, vt verum fateamur, cum stupore, & admiratione summa ea intelleximus. Non solum enim ex omnibus veteribus, & fide dignis historijs certissimum est, sed ipsa quoque experientia & status harum regionum hæc omnia fabulosa esse, & nescio vnde conficta, abundè testantur. Ex omnibus enim monumentis, quocunque sanè nomine appellentur, quæ tamen non pauca apud nos extant, ne vestigium quidem minimum apparet, imò ne coniectura quidem vlla haberi potest, ea quæ Moscus de ijs populis,

MAGNI MOSCOVIÆ DVCIS.

pulis, qui huic regioni aliquando præfuerint, & quod ad maiores suos, iure quoque pertinuerit, profert, veritatis fundamento niti.

Qua enim ratione hæc ipsa prouincia industria mercatorum, ope nauigationis primum aperta fit: quo deinceps modo incolæ Ethnicis superstitionibus, & cultibus idololatricis dediti, à fratribus ordinis Cruciferorū qui & socios suos, in Prussia eundem ordinem profitentes, in auxilium vocarunt, ad fidem Christianam conuersi, & non absque multo labore eò traducti sunt, non ignotum est: cum eo tempore Liouones, iurisdictionis, religionis, morum, linguæ denique Moscouiticæ, ne minimam quidem notitiam haberent: quibus non solum cum hisce, sed ne alijs quidem gentibus, quicquam cōmune fuit: Miseram enim, inopem, barbaram, atque Ethnicam vitam, in sylvarum latebris, cum beluis beluarum instar degentes, neque Dei, neque magistratus alicuius, cognitionem vllam affecuti sunt. Hoc solum modo ipsis peculiare fuit, vt qui vnus essent familiæ & societatis, seniores suos quos habebant præ alijs reuererētur, quos deinde vt maior esset ipsorum auctoritas, regum nomine appellarunt, atque ijs quamuis vltra centenarium numerum cum familia excreuissent, morem in omnibus gesserunt, seruitiaque sua more rustico, & barbaro præstiterunt. Eo ipso tempore Moscouitæ vt ex historijs patet, religioni Græcæ, quæ est ad solem Orientem, & Ceremonijs Ecclesiasticis iam fuere dediti, quas in omnes Prouincias imperio suo subiectas propagabant, suisque eam ad rem characteribus utebantur. De quibus omnibus, qui loca hæc inter Ruthenos, Lithuanos, Samogitas, Prussos, & mare Balthicum, in Magna barbarie incolebāt, ne auditione quidem quicquam acceperant. Accedit, hoc quoque, quod nullo vnquam tempore, ne-

G E N E A L O G I A

que in terræ visceribus, neque alijs locis, minima antiquitatis, aut literarum Ruthenicarum, monumenta reperta sint: quod profecto fieri non potuisset, si Moscouitæ, Rutheni aut aliæ gentes, quæ rebus hisce vtuntur, imperium in has quas diximus, obtinuissent, quin vel in religione & cultu diuino, vel etiam iuribus, consuetudinibus, moribus, lingua, aut literis, vestigia aliqua remanissent. Hoc quidem non negamus, inter gentes hæcæ Liuonicas, permultas sanè, & eas quidem diuersas fuisse linguas, vt & hoc ipso tempore eadem est ratio. Eæ tamen omnes, nec cum Moscouitica, nec cum aliarum nationum linguis, quicquam affinitatis habent. Quod verò Moscus præterdit, sibi & maioribus suis, pensionē seu tributum ex hac tota prouincia numerari solitum, eadem firmitate, vt præmissa nititur.

Sub initium huius funesti belli, Moscus vt tyrannidem, & dominandi cupiditatem prætextu aliquo excusaret, inter alia postulata, tributū quoque, quod ex ditio-
ne antistitis Dorpatensis sibi deberetur, cuius tamen ipse neque definitionem afferre, neque certi aliquid affirmare potuit, mentionem fecit, sed nemo hominum inuentus est, qui vllō tempore Mosco eiusmodi tributum persolutum fuisse, vel meminisset, vel aliunde intellexisset. Cùm itaque is totum hoc negocium, ad ordinis Liuonici magistrum reijceret, vtque hac de re ex Dorpatensibus cognosceret, iuberet, & tributū vrgeret, quod se non remissurum dicebat, etiam si vnico saltem capillo æstimari posset: Tandem in Dorpatensium annalibus inuentum est, ante hominum memoriam, cùm ditio Pleseouensis, nihil aliud quàm syluas & lustra ferarum haberet, rusticos ex Dorpatensium districta, Neuhusiano, cum consensu vicinorum Ruthenorum, aluearia in syluis habuisse, & à singulis quotannis sex solidos Liuonicos

MAGNI MOSCOVIÆ DVCIS.

nicos præfectis ipforum persoluisse. Cùm vero syluæ à Ruthenis excinderentur, & pagi extruerentur, pensio quoque ista, vnà cum ipsi arboribus excisis, cessauit. Hi itaque sex solidi neque vnquam à Ruthenis petiti, neq; à Liuonibus persoluti fuerunt. Hic enim tyrannus, qui nunc rerum potitur, id quod neque à patre, auo, aut vllis antecessoribus factum esse certum est, primus sibi hoc excogitauit, parum de eo, iure an iniuria id fiat, sollicitus, Deus autem, qui res arcanas perspicit, & cui tyrannis eiusmodi, & dominandi immoderata cupiditas minimè probatur, huius iniuriæ suo tempore vindex erit: & qui sanæ mentis sunt homines, hinc facilè deprehendent, hæc omnia in eum tendere finem, vt hoc conficto & temerario prætextu imperium suum dilatet: & postquam hanc prouinciam sub imperium suum rede-gerit, transmaritimas, quoque regiones adoriatur & inuadat. Hæc quæ de causa belli Liuonici habui, tibi communicare volui. Datæ die

22. Maij. Anno à restituta salu-

te 1576.

